

Nederland heeft in de EU een achterstand opgelopen bij de bestrijding van IBR. Exporteurs waarschuwen voor de gevolgen ervan. De introductie van periodiek tankmelkonderzoek voor IBR, twee jaar geleden, gaf de bestrijding een nieuwe impuls. Voor de meerderheid van de deelnemers ligt de IBR-vrijstatus inmiddels binnen handbereik.

Nederland heeft achterstand bij bestrijding van IBR

De meeste belangrijke melkproducerende en fokvee exporterende EU-landen hebben inmiddels de artikel-9 of 10-status voor IBR, of zijn hier dichtbij. Ook een aantal van de nieuwe EU-lidstaten is begonnen met een landelijk bestrijdingsprogramma. Nederland steekt hier met zijn vrijwillige programma schril tegen af en dat kost de veehouders nu en op langere termijn veel geld, aldus GD. Het betekent niet alleen schade voor veehouders, die te maken krijgen met een IBR-uitbraak op hun bedrijf. Ook krijgen zij te maken met dalende opbrengsten uit omzet en aanwas.

Export fokvee onder druk
De dalende opbrengsten uit omzet en aanwas zijn een gevolg van belemmeringen bij de export van fokvee, embryo's en sperma. Jan Venneman, directeur van de exportbevorderende organisatie Veeopro, zegt dat het vrijwel wegvallen van de export van fokvee naar Duitsland tekenend is voor de huidige situatie. „Voordat Duitsland in 2004 de artikel-9-status kreeg, exporteerden we tussen de vijf- en tienduizend vaarzen per jaar

naar onze oosterburen. Nu zijn dit er nog maar duizend. Dit betekent een omzetverlies van zo'n 7,5 miljoen euro per jaar. Bovendien kunnen wij de vaarzen ook niet meer zo makkelijk naar niet-IBR-vrije landen exporteren, want met het snel groeiende aanbod van IBR-vrij fokvee, geven zij hieraan de voorkeur.”

Als Nederlands fokvee als IBR-vrij wordt geëxporteerd, moet dit dertig dagen in quarantaine worden gehouden en op IBR worden onderzocht. Voor vee uit landen met een artikel-9 of 10-status is dit niet nodig. „Dit betekent extra kosten voor de Nederlandse exporteurs en als gevolg daarvan een lagere opbrengstprijs voor de veehouder om op de exportmarkt concurrerend te blijven”, aldus Venneman.

Ook Roelof van den Berg, voorzitter van NV ExportNet, de belangenvereniging van exporteurs, vindt dat de Nederlandse gezondheidsstatus voor IBR omhoog moet. „Op de bestrijding van IBR wordt in Nederland te krampachtig gereageerd. Natuurlijk weten wij ook waarom het landelijke bestrijdingsprogramma zes jaar geleden abrupt is afgebroken. Voor veehouders die met besmet IBR-vaccin hadden geënt was het gebeuren een ramp. We moeten echter beseffen dat het een incident was. Het is tijd om de IBR-bestrijding weer sectorbreed op te pakken.”

IBR-bestrijding
De invoering van het IBR-tankmelkabonnement door GD twee jaar geleden heeft de IBR-bestrijding een stimulans gegeven (tabel 1). Inmiddels hebben 4.500 veehouders een IBR-tankmelkabonnement en de meeste deelnemers van het eerste uur kunnen nu gaan certificeren. Uit peilingen blijkt dat 60 procent van de huidige deel-

nemers het certificaat ook daadwerkelijk wil. Dit betekent een snelle stijging van het aantal IBR-vrije bedrijven. Verder is er een grote groep bedrijven die zijn besmette vee vaccineert tegen de ziekte. Zo'n achtduizend melkveehouders echter, wachten af. Het virus waart rond op deze bedrijven zonder dat er iets aan wordt gedaan. Zij vormen een bedreiging voor de bedrijven die wel iets aan IBR doen, omdat het IBR-virus zich via aankoop van besmet rundvee, diercontacten en bezoekers kan verspreiden.

Na het beëindigen van het landelijke bestrijdingsprogramma bleef het aantal IBR-uitbraken aanvankelijk beperkt. Dit kwam doordat de vee-stapel op niet-IBR-vrije bedrijven na de vaccinatie nog geruime tijd beschermd was tegen de infectie. Deze bescherming is nu uitgewerkt en gevaccineerde runderen zijn vervangen door ongevaccineerde. GD ziet de laatste twee jaar op niet-IBR-vrije bedrijven dan ook een forse stijging van het aantal IBR-uitbraken. Deze uitbraken zijn dus vrijwel alleen op bedrijven die afwachten en waarvan de status officieel onbekend is.

Besmetting vaststellen
Is niet bekend wat de IBR-status van het bedrijf is, dan kan er tankmelkonderzoek worden gedaan. Op basis hiervan kan worden bepaald welke aanpak het meest geschikt is voor het bedrijf (tabel 2). Vleesveebedrijven kunnen tegelijk met het winterbloedonderzoek een aantal monsters laten onderzoeken op IBR. De uitslag hiervan geeft een indicatie van de besmetting op het bedrijf.

Het regelmatig laten onderzoeken van tankmelk, is de eenvoudigste en goedkoopste manier om de IBR-situatie op het bedrijf te volgen en IBR-vrij te worden. Het is geschikt voor alle melkveebedrijven met minder dan tien procent besmette runderen. Bij het tankmelkabonnement van GD wordt elke maand de tankmelk via de RMO automatisch onderzocht op afweerstoffen tegen IBR. Bovendien wordt het bloed van verwerpers kosteloos onderzocht. Na twee jaar tankmelkonderzoek zonder afweerstoffen kan de veehouder via een vereenvoudigde procedure IBR-vrij certificeren.

Zijn er weinig besmette runderen op het bedrijf (<10%) en is de veehouder bereid deze af te voeren, dan kan het bedrijf direct IBR-vrij certificeren door middel van individueel bloedonderzoek. Dit biedt de meeste zekerheid om een uitbraak van IBR te voorkomen. Op IBR-vrij gecertificeer-



NEMEN TANKMELKMONSTER

Tankmelkonderzoek is de eenvoudigste en goedkoopste manier om de IBR-situatie op het bedrijf te volgen en op termijn het IBR-vrij certificaat te verwerven.

Tabel 2. Keuze aanpak IBR op basis van tankmelkonderzoek

Uitslag	Verwachting	Bereid tot bloedonderzoek (en afvoer besmet rundvee)	Advies
Geen afweerstoffen aangetoond	< 10% besmet	Nee	Tankmelkabonnement Eventueel op termijn certificeren en gericht afvoerbeleid
Eventueel vaccineren		Ja	Certificeren via bloedonderzoek
Afweerstoffen aangetoond	> 10% besmet	n.v.t.	Vaccineren Gericht afvoerbeleid

Tabel 3. IBR-vrij certificeren

	Voordelen	Nadelen
Via tankmelkonderzoek	- Lage kosten, voordelig - Geen bloedonderzoek of slechts bij een beperkt aantal runderen - Geen directe afvoer besmet rundvee - Gemakkelijk, alles verloopt automatisch binnen reeds bestaande logistiek	- Duurt minimaal 2 jaar - Klein risico (te beperken door vaccineren en gericht afvoerbeleid)
Via bloedonderzoek	- Binnen 4 maanden certificaat	- Kosten bloedonderzoek - Afvoer besmette runderen

de bedrijven is het risico van een uitbraak maar liefst negen keer lager dan op bedrijven zonder certificaat.

Vaccinatie
Is er op het bedrijf meer dan 10 procent besmette runderen aanwezig en de veehouder wil deze niet afvoeren of is de bedrijfsvoering

niet gesloten, dan kunnen de extra risico's op een uitbraak die dit met zich meebrengt, worden verminderd door middel van een bedrijfsvaccinatie met markervaccin. Levend vaccin geeft een betere bescherming dan dood ofwel geïnactiveerd vaccin. Een bedrijfsvoering, waarbij alle runderen ouder dan drie maanden worden gevaccineerd, biedt de meeste zekerheid.

Tabel 1. IBR-bestrijding op melkveebedrijven (zomer 2005)

7.000 bedrijven zijn IBR-vrij gecertificeerd
4.500 bedrijven doen mee aan tankmelkabonnement
4.500 bedrijven vaccineren
8.000 veehouders wachten af